

Mesnevi’de Eğitime Sevginin Etkisi

The Influence of Love on Education in The Mathnawi by Mawlana

Süveyda GENÇ¹

Orcid: <https://orcid.org/0009-0001-3574-1277>

E. mail: suveydam83@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.32955/neuram2023-12-8.ch27>

Prof. Dr. Ali TEMİZEL²

Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8110-1230>

E. mail: temizel46@yahoo.com

Abstract:

Mawlana Jalal ud-Din Rumi, a Muslim philosopher, scholar, and Sufi mystic, illuminated his era and the centuries following. His works taught humanity the beauty of love, tolerance, friendship, and knowledge. Mevlana was a guide who sought to show those seeking the right path the qualities of good, evil, peace, tranquility, and what was important in people's lives. In doing so, he drew upon the light of the Quran, the Prophet's hadiths, and sunnah's.

We will elaborate on how genuine knowledge and encouraging people to approach each other with love can be promoted, drawing insights from Mevlana's work, the Mathnawi. In this study, we aim to highlight that education serves as a tool, enabling individuals to understand and live together, thus eliminating divisions and discrimination among people. Rumi's philosophy of education will be discussed, building upon this idea.

Keywords: Rumi, Mathnawi, Love, Knowledge, Guidance

Özet:

Mevlâna Celalettin Rumi, hem yaşadığı dönemi hem de yaşamından sonraki yüzyılları aydınlatan Müslüman düşünür, alim ve İslam mutasavvıfıdır. O, insanlığa sevgi ile seslenen hoşgörünün, dostluğun ve ilmin en güzel halini eserlerinde öğretmiştir. O, insanların yaşamlarında nelerin önemli olduğunu, iyi ve kötünün, barışın, huzurun niteliklerini doğru yolu arayanlara

¹ Süveyda GENÇ, Milli Eğitim Bakanlığı, Uzman Öğretmen, Selçuk Üniversitesi Mevlana Araştırma Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Konya, TÜRKİYE

² Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü Konya, Türkiye

göstermeye çalışan bir rehberdir. Mevlâna bunları yaparken Kur'an-ı Kerim'in, Peygamberin hadis ve sünnetlerinin ışığından yararlanmışır.

Mevlâna, Mesnevi'de hikayeler, öğütler, semboller ve şiirler kullanarak, insanların maddî ve manevî yolculuğunu anlatır. Eser, İslam tasavvufunun temel prensiplerini açıklar ve insanların Allah'a yaklaşma yollarını vurgular. İlim ve eğitim, sadece dışsal bilgiyle değil, aynı zamanda içsel bilgelikle de ilgilidir. Mevlana, bu içsel bilgelik yolculuğunun önemini açıklar. Ona göre, gerçek ilim, kalbin aydınlanması ve Allah'a olan yaklaşma sürecini içerir.

Bu çalışmada, Mevlâna'nın Mesnevî isimli eserinden faydalanarak gerçek ilimin ve insanların birbirlerine sevgiyle yaklaşmalarının nasıl teşvik edilmesi gerektiği hakkında açıklama yapılacaktır. Çalışmadaki amacımız insanlar arasındaki ayrılıkları ve ayrımcılığı ortadan kaldırmada eğitimin insanların birbirlerini anlamalarını ve birlikte yaşamalarını sağlayan bir araç olduğuna işaret edilecektir. Bu fikrinden yola çıkarak Mevlâna'nın eğitim anlayışına yer verilecektir.

Günümüzde dünyanın her tarafında savaşlar, göz yaşları, insan haksızlıkları, yerinden yurdundan edilmeler gibi acı durumlarla karşı karşıyayız. Bu durumdan başta çocuklar ve kadınlar olmak üzere tüm insanlık zarar görmektedir ve dünya bir insanlık sınavı verdiği bir dönemden geçmektedir. Bundan dolayı çalışmanın hedefi, Mevlâna'nın öğretilerden ilham alarak günümüzde ve gelecekte daha iyi bir dünya inşa etmeye katkı sağlamaktır. Bu sebeple Mevlâna'nın eğitimdeki sevgi modelinin günümüze ve gelecek nesillere hatırlatılmasına çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mevlânâ, Mesnevi, Sevgi, İlim, Rehberlik

Giriş:

Mevlânâ, dünya görüşüyle, kaleme aldığı eserlerle yaşadığı döneme ve kendinden yüzyıllar sonra yaşayan insanlığa yol göstericidir. Güzide kimliği ve yaşam biçimiyle aydınlığa ulaşmakta rehberdir. Ölümün 750. yılında nice gönül sahiplerinin içerisinde hikmetin başı, ilmin başlangıcı, irfânın kaynağı olan nokta olarak yer almaktadır.

Mevlana'nın etkisi günümüze kadar devam eden ve vermek istediği mesajları Kur'an-ı Kerim ve hadisler ışığında sevginin dili olarak şiiri tercih edip beyitler halinde yazdığı Mesnevî kitabının adı geçmeden evvel Bekir Sıtkı Erdoğan'ın dizeleri ses verir:

Ey muhabbet pîri dost!

Ey Gönüller tahtının sultânı yâr

Sîretin her kalbe sinmiş

Sûretin her yüzde var...

Sayfa sayfa şerh edilmiş Mesnevîdir her kapı;

Hangi âşık çalsa istikbâle Mevlânâ çıkar!

(Erdoğan,1965)

Hız. Mevlânâ'nın Mesnevî'si, dünya klasikleri içinde yeri önemli bir noktadadır. Mesnevî, temelde bir eğitim kitabıdır. Kur'an öğretisini ruhlara sindirme derslerinden oluşan bir kitap. Kur'an'ın yorumudur, ama klasik yorumlardan farkı vardır. Mevlâna, sûre sûre, âyet âyet, kelime kelime Kur'an'ı ruhuna geçirmiş, Kuran hakikatleriyle ruhunu eğitmiş, ikisini birbirinden ayırmaz hâle getirmiş, daha sonra o hakikatleri zihninin, akıl ve muhayyilesinin aynasında somutlaştırmış, canlandırmış.

Direkt metotla değil de endirekt metotla Kur'an hakikatlerini öğretmek, sadece öğretme için değil, yasatmak, müminleri Kur'an ahlâkıyla ahlâklandırmak, onlar ruhlarını Kur'an'la donatmak, güçlendirmek amacıyla çırpınıyor Mevlana. Kur'an'ın hikmetlerini süzölmüş bir şekilde hikâyeler içinde veriyor Mesnevîde Mevlâna. Çocuktan büyüğe, herkese sesleniyor. Alim, ümmi herkes yararlanabilir ondan. İnsan bir yolculuğa çıkıyor Mevlâna'yla Mesnevîde. (Karakoç,2023:9) Uzun bir yolculuk bu. Tarifini yapar Sezai Karakoç Mevlana isimli eserinde.

Hız. Mevlânâ ve Mevlevîlik için önemli bir kaynak olan Eflâkî'nin Menâkıbu'l-Ârifin'de kaydedilen sözleri üzerinde de durmak gerekir. Eflâkî, eserinde Hız. Mevlânâ'nın Mesnevî hakkındaki şu sözlerine yer verir: Bu mana (Mesnevî); güneşin doğduğu yerden, battığı yere kadar bütün dünyayı kaplayacaktır. Hiç bir toplantı veya yer olmayacak ki orada bu sözler okunmuş olmasın; hatta o kadar ki, mabetlerde, mekteplerde, zevk ve safa yerlerinde okunacak, bütün milletler bu sözlerle süslenecek ve onlardan faydalanacaklardır. Bizden sonra, Mesnevî rehberlik edecek ve arayanlara doğru yolu gösterecektir. (Eflaki,1953)

Eğitimin sözlük anlamına bakıldığında, çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme; terbiye, olarak verildiğini görmekteyiz. İslâm kültüründe genellikle öğretimin karşılığı olarak tâlim, eğitimin karşılığı olarak

terbiye kullanılmaktadır. Sözlükte “bir şeyi gerçek yönüyle kavramak, bir nesnenin şekli zihinde oluşmak, nesneyi gerçek haliyle bilmek” anlamındaki ilm kökünden türeyen ta‘lîm “birine bilgi öğretmek, ders okutmak” demektir. “Korumak, ıslah etmek, gözetmek, yükseltmek” anlamındaki rabv kökünden türeyen terbiye kelimesine “çocuğu veya ekini besleyip büyütmek, geliştirmek” mânası verilir. Râgıb el-İsfahânî, terbiyeyi “bir şeyi en mükemmel derecesine ulaşıncaya kadar adım adım inşa etmek” şeklinde tanımlar. Beyzâvî ise “bir şeyi derece derece geliştirerek kemaline ulaştırmak” diye açıklayarak bunun bütün canlılar için söz konusu olduğunu söyler.

İslâm’da tâlim ve terbiyenin amacı inançlı, erdemli, verimli insan yetiştirmektir. Bu ilke zamana ve coğrafi bölgelerle sınırlı değildir. Zira ilk nâzil olan Kur’an âyeti okumayı, öğrenmeyi emretmektedir. Hz. Peygamber’in uygulamaları da hep bu doğrultuda olmuştur. Kitap ve Sünnet’in bu konudaki bağlayıcı hükmünü göz önünde bulunduran müslümanlar daha İslâm’ın ilk yıllarından itibaren eğitim ve öğretime büyük önem vermiştir. (TDVAİ,39:515)

Öğretimde bireyin öğrendiği bilgiler ile davranışlarında daha doğru ve dengeli davranışlar sergilenmesi beklenmektedir. Bilgi seviyesi artan kişilerde aynı eğitim unsuru da beraberinde yer alması hedeflenir. Bu iki kavram anlam olarak birbirinden farklı olsalar da insanın olgunluğa ulaşabilmesi ve istedik hareketler yapabilmesi için bir bütün olarak değerlendirilir. Bu süreç insanın yaşamı müddetince devam eder ve ilk amacı olgunluğa ulaştırmaktır. Olgunluğa ulaşmayan her bilgi ve hüner tek başına bir anlam ifade edemez. Bu durum Mesnevî ‘de şu şekilde ifade edilmektedir: Kişide olgunluk esastır. Bilgisizlik bile kişide bilgi ve hüner haline gelir; olgun olmayan kişide bilgi ve hüner ise bilgisizlik ve hünersizliğe dönüşür. (Mesnevî I/1621) Olgunluğa ulaşamayan hem kendisini hem de çevresindekileri olumsuz yönde etkilemektedir.

Bir insan ne kadar zeki ve bilgili olursa olsun bir meziyetleri eğitilmedir. Bilen bir kılavuz her zaman güçten ve yiğitlikten iyidir. (Mesnevî 4/543) Kendi başına yürüyen sadece kendi fikirlerinden haberdar olur. Görüşünü doğru zanneder ama bilen kişilerin bakışını öğrenmesi kendi yoluna ışık tutar.

İnsanın topraktan yaratılmış bedeni, cevheri iyi olan demir madenine benzer. Nasıl iyi demir işlenerek ayna yapılabiliriyorsa, akıllı insanda olgunlaştırılarak ayna gibi berrak insan yetiştirilebilir. Kapkara demir cilalanarak ayna yapılabilir; insan gönlü de eğitilerek gümüşlenebilir. Demirin cila tutması gibi insanın bedeni de cila tutabilir. Cilalanmış demir nasıl parlak hale gelip ayna görev yapıyorsa insanın gönlü de akıl cilası ile parlayıp gerçeği aydınlık

ve berrak bir şekilde yansıtabilir. Eğitim ise insanın gönlünün bilgi ,akıl ve olgunlukla cilalanmasıdır.

İlim öğrenmek, insanın kendi bilgisinin eksikliğinin farkına varmasıyla başlar diye açıklar. O'na göre öğrenme hevesi kişinin bu konudaki noksanlarını gidermek, ihtiyacını karşılamak içindir. “Nefsi, pirin gölgesinden başka hiçbir şey öldürmez. O nefis öldürenin eteğine sımsıkı sarıl. Eteğini sıkıca tuttun mu, bu, Tanrı yardımındır.” (Mesnevî, II/2528-2429) diyen Mevlâna, nefis terbiyesi başta olmak üzere, insanın eğitimi için bir eğitimciye bir rehber ihtiyacı olduğunu açıklar.

Eğitim faaliyetlerinin en ortasına eksikliği duyulan şey; ihtiyaç kavramını koyan Mevlâna'ya göre, insanların işlenmemiş yeteneklerle doğmuş olmaları ve bu yeteneklerin işlenebilmesi için bir eğitimciye ihtiyaç duymaları, eğitimi gerekli kılar. “Ekinlere benziyoruz cancağızım; şu meydana bitmişiz, dudaklarımız kupkuru, canla gönülle yağmur bulutunu arayıp beklemekteyiz.” (Mesnevî, I/2695) demek suretiyle, insanların eğitime olan özlem ve ihtiyaçlarını bitkilerin suya olan ihtiyaca benzeten Mevlâna “Bir şeye sımsıkı yapışmak, bir şeyde taassup göstermek hamlıktır.” (Mesnevî, I/2695) diyerek insanın hamlığının ve eksikliğinin eğitimle giderilebileceğini açıklar. “Gece kuşlarının gözleri ve kabiliyetleri olsaydı gündüzün uçup gezerler, dönüp dolaşırlardı” (Mesnevî, I/2695) diyen Mevlâna, yaratılmışların belli yeteneklerinin ve kabiliyetlerinin bulunduğunu, eğitimin ise bu yeteneklerin ve içerisinde olan gücün farkında olarak yapılması gerektiğini ifade eder. Mevlâna'nın bu tespitiyle günümüz eğitim anlayışını çok önceden doğru tespitlerle yorumladığını ve günümüzde de etkisini gösterecek tavsiyeler niteliğinde olduğunu söyleyebiliriz.

İlme büyük önem veren Mevlâna; “İnsanlık ilimle itibar kazanmıştır. İlim Hz. Süleyman"ın mührü gibidir, onunla bütün dünya insanın hükmü altına girer, dünya bir sûret, ilim ise onun canıdır.” diyerek ilmi, hayat veren bir mürşit olarak görmüştür.

“Âlimin uykusu cahilin ibadetinden hayırlıdır.” hadisine telmihte bulunan Mevlâna, ilmin sonsuzluğuna vurgu yaparak: “Hele insanı gafletten uyandıran bilgi olursa. Bilgi, uçsuz, bucaksız ve kıyasız bir denizdir. Bilgi isteyense, denizde dalgıçlık edene benzer.” der.

Ey oğul! Bütün dünyayı, ağzına kadar ilimle, güzellikle dolu bir testi bil. (Mesnevî I/2860) İlim ve bilginini artıkça güzelliklerinde artacağını bir diğer beyitte işaret etmiştir.

Mesnevî'nin I. cildinin önsözünde; “Mesnevî, hakikate ulaşmak ve Allah'ın sırlarına agâh olmak isteyenler için bir yoldur. Mesnevî, temizlenmiş kişiler için gönüllere şifadır. Kur'an'ı açıkça anlamaya yardım eder, huyları

güzelleştirir.”) diyen Mevlâna, Mesnevî'nin gerçeğe kavuşmak ve Tanrı'nın gizeminden haberli olmayı talep edenler için bir vesile olduğunu, arınmış insanlar için deva olan Mesnevî'nin, Kur'an'ın anlaşılmasını kolaylaştırdığını belirtir. Bu durumda, Mesnevî'yi sadece bir hikâye kitabı olarak değil, hikmetler ve hakikatler kitabı olarak tanımlamak olanaklıdır.

Mesnevî'nin sözlerindeki suret de surete kapılanı azdırır, yolunu kaybettirir, manâya bakan kişiye de yol gösterir, doğru yolu buldurur.” (Mesnevî, VI/655,1528) diyen Mevlâna, Mesnevî'nin yanlış sapanlara manen kılavuz olan yolunu kaybedenlere , kişiyi doğru yola ileten, bir kitap olduğunu açıklar.

“Söz dinleyene söylenir. Zira terzi elbiseyi adamın boyuna göre biçer. Hüner bilmez bir cahile bir şey öğretmek istiyorsan, kendi dilini terk edip onun diliyle konuşman gerekir. Ancak bu suretle senden bilgi ve fen öğrenebilir.” (Mesnevî, VI/1241, II/3318-3318) diyen Mevlâna, eğitim faaliyetlerinde muhatap olunan talebelerin anlayış ve kavrayış düzeyinin birbirlerinden farklı olabileceği ve bu kişilerin özellikleri dikkate alınmasını ister.

Her insan farklı görüşleri kabiliyetlerinin var olduğu noktasında Mesnevi'de yer alan beyitlerdeki benzetmelere değinilecektir.

Harfler ve insanlar

• Önce şunu bil ki, elif'den ya'ya kadar harflerin başka başka şekillerde oluşu gibi, bütün insanların da canları, huyları çeşit çeşittir.

• Bu çeşitli şekillerdeki harfler, düşüncüyü ve sözü, dile getirmek için, birleşirler. Çünkü harfler bir bakıma göre baştan ayağa dek birdir. Bir bakıma göre de, birbirlerine aykırıdırlar, çeşitli yönlerde çekilebilirler.

• Harfler, bir bakıma, birbirlerine zıt düşmezler. Bir bakıma da hepsi harf oldukları, harf adı ile anıldıkları için birleşme ve anlaşma halindedirler. Bir bakıma faydasızdırlar, ciddi değillerdir. Bir bakıma da faydalı ve ciddidirler.

Bu üç beyitte, Hz. Mevlana harfler üzerinden giderek insanları harflerle teşbih etmiştir. Harflerin sesleri şekilleri birbirlerine benzemez fakat bir kelime bir cümle bir anlam ifade edeceklerinde hepsi bir araya gelir ve birleşir. İnsanlarda bu misaldeki gibidir. Her birinin yaşama bakışı , düşünceleri , ahlak anlayışları, huyları, karakterleri, renkleri ve bilgi birikimleri birbirlerinden farklıdır. Fakat insan denildiğinde hepsi aynı çatı altından aynı kalıpta bir olurlar tek olurlar çünkü hepsi Allah'ın bir sureti bir emanetçisidir. İnsanda karşıt fikirler de bir arada buluna bilir korku ve güven, savaş ve barış gibi.

Yaşayışları da birbirlerinden farklıdır. Yaşayışları ve birbirlerine davranışlarına güvenilmeyebilir ciddi değerlerdir bir bakıma da insanlar için çabalayan ciddi işler yapan kimselerdir demek istemiştir.

Harfleri, sesleri ve kelimeleri bir araya getirip çıkardıkları seslere bakarsanız her birinini farklı olduğunu görürsünüz fakat bu farklılık bir bütün bir teklik oluşturmak için vardır. Hepsi bir araya geldiğinde yeşil bir ovadaki benzersiz çiçekler gibi huyda, çeşitli yaradılıştaki, çeşitli renklerde olan insanlar da, bir noktada birleşirler. Çünkü, hepsi Kalu Bela'da verdikleri sözü taşıyan, aynı ilâhî emrin emanetine sahip kimselerdir.

Bu sebeple Hz. Mevlâna: "*Harfler, bir bakıma baştan ayağa dek birdir.*" diye buyurmaktadır.

Kişilerin suret olarak farklılıkları olsa da gönül saltanatının sahibi Mevlana'nın, eserlerinde yer alan kavram her şeyin özünü anlatan sevgidir. İnsana gerçek sevgiyi öğrenerek Allah'a ulaşmasını amaç edinmiştir kendine. Mevlana'ya göre insanın insan olabilmesi için yaratılışındaki gayeyi ayırt edebilmesi ve kendisindeki cevheri fark edebilmesi gerekir. Bu yönüyle insan meleklerden üstün olur. İnsan içinde var olan bu cevheri arayıp bulmalıdır.

Canında bir can var o canı ara Beden dağında bir mücevher var, o mücevherin madenini ara... A yürüyüp giden sufi gücün yeterse ara; Ama aradığını dışarıda değil aradığını kendinde ara "içinde bulursun. Mevlânâ, diğer tasavvuf erbabları gibi; her türlü insan-ı kamil mertebesine erişin sevgiyle mümkün olduğuna inanır bu sebeple bütün eserleri aşka ile vücuda gelip harmanlanmıştır.

Zira aşk; hayatın aslı, kâinatın yaratılış sebebidir. Cenab-ı Hakk'ın, Hz. Peygamber'e; "Sen olmasan, sen olmasan; bu gökleri yaratmazdım." kudsî hadisindeki hitabı bütün varlık âlemlerinin mayasının sevgi olduğunu belirtirken, bir diğer kudsî hadisteki; "Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim ve halkı (varlık âlemlerini ve insanı) yarattım." ifadesi de insanın yaratılmasındaki yegâne amacın Allah'ı tanımak, sevmek ve kulluk etmek olduğunu açıkça ifade eder.

Mevlâna'nın yaşadığı dönemden günümüze düşüncelerinin araştırılması ,yol gösterici olarak tanınması, eserlerinin günden güne artan ilgiyle okunmasındaki sebepler arasında ilim anlayışı ile aşka bakış açısının önemli bir yeri vardır.

Her yerde sevgi var olduğunda, insanın içinde bulunduğu durumu sevgisi oranında değiştirebileceğine işaret edilir. Mesnevi'de yer alan Şefik Can'ın *Konularına göre Mesnevi Tercümelemeleri Açıklaması* isimli eserde Gönlün

İsterse isimli bölümündeki beyitlerde insanın sevgi ile neler yapabileceklerinden bahseder.

GÖNÜL İSTERSE NELER YAPAR

• Gözlerimiz, bakışlarımız gönüle uymuştur. Gönül isterse göz zehire bakar, yılanı bakar; gönül isterse göz ibret alacağı, ders alacağı şeye bakar.

• Gönül isterse, göz görülecek şeylere, dünyaya, dünya nimetlerine bakar, gönül dilerse göz mânâyâ, örtülü şeylere, ilâhî sırlara bakar.

• Gönül isterse, gözleri külliyyât tarafına sürer götürür. Gönül isterse onları cüz'iyat'ta hapseder, bırakır.

• Beş duygumuzun her biri, aynı su deposuna bağlı musluklar gibi, gönle bağlıdır. Gönülün dileği ile, emri ile iş görürler.

• Gönül ne tarafa işâret ederse, beş duygu da eteklerini toplar o tarafa doğru koşar.

• Gönül isterse, ayak raks eder, oyuna dalar yahut yavaş yürüyüşü bırakır, hızlı yürüyüşe geçer.

• Gönül dilerse el parmakları ile hesap yapar, yahut o parmaklarla kitap yazar.

• Dikkat ediniz, bütün bu işleri yapan hünerli el, aslında içte bulunan gizli bir elin emrindedir. O gizli el bedenimizin şu görünen elini maşa gibi kullanarak bu işleri yaptırmaktadır.

• Eğer gizli el isterse, şu görünen el, düşmana karşı yılan gibi öldürücü olur. Yine gönül isterse, o el bir dosta karşı yardımda bulunur.

• Acaba gönül bizde bulunan bu beş duyguya neler söylüyor, onlarla aralarında ne de gizli, akıl almaz bir anlaşma, ne şaşılacak bir buluşma var?

• Gönül acaba, Süleyman'ın mührünü mü buldu ki, bu beş duygunun yularını da eline almış, onları istediği tarafa çekip götürüyor.

Mevlânâ, insanın mutlu olabilmesi için sevgi dolu mutlu bir ortamda yetişmesini öngörmektedir.

Mevlâna, oğluna der ki:

"Bahaeddin! Eğer daima cennette olmak istersen, herkesle dost ol, hiç kimsenin kinini yüreğinde tutma!"

Fazla bir şey isteme ve hiç kimseden de fazla olma!

Merhem ve mum gibi ol! İğne gibi olma!

Eğer hiç kimseden sana fenalık gelmesini istemezsen

Fena söyleyici!

Fena öğretici!

Fena düşünceli olma!

Çünkü bir adamı dostlukla anarsan, daima sevinç içinde olursun. İşte o sevinç cennetin ta kendisidir.

Eğer bir kimseyi düşmanlıkla anarsan, daima üzüntü içinde olursun.

İşte bu gam da cehennem ta kendisidir.

Dostlarını andığın vakit içinin bahçesi, çiçeklenir, gül ve fesleğenlerle dolar.

Düşmanları andığın vakit, için, dikenler ve yılanlarla dolar, canın sıkılır, içine pejmürdelik gelir.

Bütün peygamberler ve veliler, böyle yaptılar, içlerindeki karakteri dışarı vurdular.

Halk onların bu güzel huyuna mağlup olup tutuldu, hepsi gönül hoşluğu ile onların ümmeti ve müridi oldular." (Eflâki:1953,66)

Mesnevi'de yer alan Acı Kavun hikayesinde bir kişni sevdiğine olan bağlılığını, onun sevginin hatırına nelere ses etmediğini anlatırken eğitiminde temelinde sevginin var olduğunu anlatır. Kişi içinde sevginin varlığı ile ilim yolundaki zorluklara göğüs gerer. Her hâli hâlden hâle çeviren sevgidir. Hikaye şu şekildedir:

Tertemiz bulunan ve gece gündüz kölelikte çevik olan Lokman'ı,

Efendisi işte önde tutardı. Onu kendi çocuklarından daha iyi görürdü?

Çünkü Lokman, köle oğlu olsa da efendiydi ve nefsi istekten özgürdü.

Lokman'ın efendisi görünüşte efendi gibiydi, gerçekteyse köleydi; Lokman'sa onun efendisiydi.

Ters dünyada bundan çokça vardır; onların nazarında bir inci, bir çöpten daha değersizdir -Efendisi- kendisine her yemek getirildiğinde Lokman'ın peşine birini gönderirdi,

Kasıtlı olarak Lokman yemeğe elini uzatsın, efendi de artığını yesin diye.

Onun artığını yiyerek neşelenirdi. Yemedięi yemekleri dökerdi

Armaęan olarak kavun getirmişlerdi. Efendi, "Git, oğul! Lokman'ı çağır" dedi.

Kesip, ona bir dilim verdi; onu şeker ve bal gibi yedi.

Hoşça yiyişinden dolayı ona ikincisini verdi. Böylece dilimler on yedinciye kadar vardı.

Bir dilim kaldı, -efendisi- dedi: "Bunu ben yiyeyim; bakayım, ne tatlı kavundur, bu!

O, öyle hoş yiyor ki onun zevkinden tabiatlar iştahlandı ve lokma istedi."

Yiyince, acılığından ateş alevlendi; hem dili kabardı, hem boğazı yandı.

Bir müddet acılığından dolayı kendini kaybetti. Ondan sonra ona dedi: "Ey can ve cihan!

Sen bu kadar zehri nasıl yedin? Bu zulmü nasıl lütuf düşündün?

Bu ne sabırdır? Bu sabırlılık neden dolaydır? Yoksa bu canın, sana göre düşman mıdır?

Niçin hileyle, "Özrüm var, bir müddet dur" diye bir gerekçe göstermedin?" - Lokman- dedi: "Senin nimet bağışlayan elinden o kadar yedim ki, utancımдан iki büklümüm.

Ey marifet sahibi! Elinden olan acı bir şeyi yememekten utandım.

Çünkü bütün parçalarım, senin nimet vermenle yeşerdi; senin yemine ve tuzağına gömüldü.

Bir acılıktan dolayı feryat ve şikâyet edersem toprak, yüz kere -vucut-parçalarımın başına olsun.

Senin şeker bağışlayan elinin tadı engel oldu; bu kavunda hiç acılık bıraktı mı?"

Sevgiyle acılar tatlılaşır; sevgiyle bakırlar altın olur.

Sevgiyle tortular berraklaşır; sevgiyle dertler, şifa verici olur.

Sevgiyle ölü dirilir; sevgiyle padişah köle yapılır.

Bu sevgi de bilgi sonucudur. Böyle bir tahta yersizce kim oturabilir?
(Mesnevî, II/1506-1524.)

Gönül dili her yolda bir anahtardır ve bu dili kullanan insanlar arasında hiçbir ayrılık yoktur. Mevlana beyitleri ile bize şöyle demektedir.

Aynı dili kullanmak, akrabalık ve bağlılıktır. İnsan yakın olmayanlarla bir arada tutsak gibidir.

Nice aynı dili konuşan Hindu ve Türk vardır; nice yabancılar gibi iki Türk vardır.

Öyleyse yakınlık dili bizatihi başkadır. Gönüldeşlik, aynı dili konuşmaktan daha iyidir.

Gönülden konuşmasız, imasız ve kayıtsız yüz binlerce tercüman yükselir.
(Mesnevî, I/1206-1209.)

Sonuç:

Kişilerin sevgi yoluyla ilimlerini artırmalarının ve özlerinde var olan bu sevgi ile yoğrulmuş hamurun ilmini ile birleştirip esas mutluluğa ulaşma . Allah'a yaklaşması kendinde Kur'an-ı Kerimin ve sünnetlerin ışığı ile insan olabilmenin şuuruna varabilmesi amaçlanmaktadır. İnsan sevdiği konuları merak etme ve öğrenme eğilimindedir. Özünde var olan bu sevgiye ulaştığında ilmi yolunda önündeki engeller bir bir ortadan kalkacaktır. Ayrıca Hz. Mevlana'nın insanın gönlünü rahatlatan insanlığa barış ve hoşgörüyü tavsiye eden düşünceleri dünyanın doğusunda batısında güneyinde kuzeyinde değin büyük rağbet görmektedir savaşlar terör ve çatışmalar içerisinde insanlık için Mevlâna'nın öğretileri ve eserleri sakin liman ve kurtuluş halkasıdır hazreti Mevlana'nın öğretilerinden biri olan ve insanlığı barış kardeşlik ve birlikte yaşamaya davet eden mesajı tazeliğini korumaktadır. Yine yıllar önce Azerbaycan ve Rus asıllı olan araştırmacı yazar İrene Melikoff söyle demiş, "Mevlana'nın Mesnevisi bütün diller çevrilip bütün insanlar tarafından okusaydı millet arasında savaş diye bir şey olmazdı herkes barış içinde yaşardı." (Melikoff,1983,64.)

KAYNAKÇA

CAN, Ő. (2004). *Konularına Göre Açıklamalı Mesnevi Tercümesi : Tercüme Eden Ve Açıklayan*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Editör Mustafa Kara, H. K. (2021). Őahsiyeti. A. TEMİZEL içinde, *Mevlânâ Celalettin-i Rumi Hakk'a Davet* (s. 63-80). Konya: Konya BüyükŐehir Belediyesi Yayınları.

Eflaki, A. (1953). *Ariflerin Menkıbeleri Cilt 1*. İstanbul: MEB.

Erdoğan, B. S. (1965). *Dostlar Başına*. İstanbul: Baha Basımevi.

ERGÜN, M. (1993). *İnsan ve Eğitim*. Ankara: Ocak Yayınları.

GÜL, H. (2003). *Mesnevî'de Kur'ânî Referanslar ve Kur'ân Ayetlerine Getirilen İşârî Yorumlar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

KARAIŐMAİLOđLU, A. (2008). *Mesnevi*. Konya: Damla Ofset A.Ő.

KARAKOÇ, S. (2023). *Mevlana*. İstanbul: Diriliř yayınları.

Mevlâna (1988). *Mesnevî*. ev. Veled [Çelebi] İzbudak, Gözden geçiren: Abdülbaki Gölpınarlı, İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.

USTA, M. (1995). *Divan-ı Kebir'de Mevlananın Eğitim Görüřü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı.

ZİYA KAZICI, HALİS AYHAN. (2016-2023). *Tâlim Ve Terbiye*. İstanbul: TDVİA.